

FAUNA – FLORARAPPORT

Kreek- en weidengebied

ZWARTENHOEK

Gent, 24 maart 1983

te

AXEL

1977 -1978

met medewerking van

Vogelwacht De Steltkluut

Aan

Hierbij het vierde en laatste aanvullende fauna-florarapport van het kreek- en weidengebied Zwartenhoek te Axel (ZVI), lopende van 1 oktober 1977 t/m 31 december 1978; en waarin te vinden zijn:

<i>Inleiding</i>	<i>pag.1</i>
<i>Behoud beheer gebeurtenissen</i>	<i>pag.1</i>
<i>Fauna en flora</i>	<i>pag.3</i>
<i>Beheer</i>	<i>pag.10</i>
<i>Besluit</i>	<i>pag.11</i>

Dit rapport sluit aan bij 'Zwartenhoek, een evaluatie' en de daarop volgende drie aanvullende rapporten.

Hoogachtend,

Franklin L.L. TOMBEUR

Postbus 616

9000 GENT België

FAUNA- FLORARAPPORT VAN HET KREEK- EN WEIDENGEBIED ZWARTENHOEK TE AXEL
(ZEEUWS-VLAANDEREN) VANAF 1 OKTOBER 1977 t/m 31 DECEMBER 1978

I INLEIDING

Om diverse redenen werd in de loop van 1978 beslist het onderzoek in Zwartenhoek stop te zetten. Een van de redenen was dat geruchten de ronde deden dat oude verbeterings- en aanpassingswerken toch doorgang zouden vinden. Via het aanleggen van een sloot zou men het weidegebied ontwateren en de Rijkswaterleiding zou verbreed worden, waarbij de specie zou gedumpt worden op het weidegebied. Vele jaren strijd van diverse bescherminginstanties zou dan toch voor niks zijn geweest! Hoewel het eerste plan tot op heden nog niet werd uitgevoerd, is na 1978 de Rijkswaterleiding uitgediept en werd de specie inderdaad langs de weiden gestort. En dit in een beschermd gebied!

Anderzijds was er nergens enig spoor te bekennen inzake beheer van Zwartenhoek.

Hoewel dit laatste rapport lang op zich heeft laten wachten, blijft het m.i. toch belangrijk om de gegevens te publiceren. In totaal werd het gebied 539 maal door mij geïnventariseerd tussen 1 januari en 31 december 1978. Het onderzoek wordt verdere gezet door de heer Werner Van Laere uit Sas van Gent.

II BEHOUD BEHEER GEBEURTENISSEN

Waterbeheersing en waterkwaliteit

Er werd geen verder limnologisch onderzoek verricht. Het initiatief daartoe dient m.i. door de beheersinstanties genomen te worden.

In oktober 1977 bleef het water laag, doch vanaf half november (najaarsstormen) kregen we de vereiste hoge waterstanden op het weidegebied. Dat hield aan tot diep in april (voorjaarsstormen), waarbij gedurende vijf maanden geen week kenden waarin het weidegebied niet flink overstroomd was. Regelmatig noteerden wij 50 cm water, zelfs tot 1 meter. Wel werd het water steeds na een of enkele dagen weer afgevoerd via de Buthsluis. De vraag dringt zich evenwel op of men het hoge water op Zwartenhoek gedurende een gans winter wil ophouden, dan wel men liever snel wisselende waterstanden wil (dynamiek!). Beide situaties zijn ideaal vanuit beheersoogpunt en kunnen gerealiseerd worden met een kleine stuw op de uitwatering weidegebied/Rijkswaterleiding. Iets waar wij reeds jaren voor pleiten. Na april 1978 bleef het water laag en dit tot eind december. Pas op 26 december 1978 was er terug veel water op het weidegebied. Dat is natuurlolijk veel te laat.

Kreekstrand en rietveld

Het kreekstrand zakt niet verder weg in de kreek. Het dichtgroeien van de kreek achteraan gat evenwel verder. Daar dient iets aan gedaan te worden. Een ondiepe, dicht gegroeide kreek is ook vanuit agrarisch oogpunt niet verkieselijk.

Beweiden en maaien

De snippebedden werden gemaaid op 15 juli. Het maaisel werd niet afgevoerd, hetgeen ook weeral bijdraagt aan verlanding en verrijking van de kreek. Nochtans zou men hieromtrent afspraken kunnen maken met de pachter van het jachtrecht.

Weide 1 werd gemaaid op 10 juni en werd beweid met 1 à 2 stuks vee tot 20 november 1977, daarna pas terug vanaf 11 augustus 1978. Wat de beweiding van dit stuk betreft geen probleem, doch beter ware de maaibeurt een maand later te laten geschieden. Weide 2 werd gemaaid op 3 juni, hetgeen eveneens veel te vroeg is, en nogmaals op 21 september. Er was geen beweiding, zoals reeds een paar jaar het geval is. Daarenboven blijkt dat op deze weide het riet steeds meer de overhand haalt, hetgeen een terugkeer is naar de toestand uit het begin van de zeventiger jaren.

Weide 3 werd gemaaid op 24 augustus. Er was beweiding op de weiden 3 en 4 tot half januari, in wisselend aantal. Uitzonderlijk 43 stuks op 21 oktober 1977. Daarna pas beweiding vanaf 7 maart, doorlopend tot eind december 1978, tot maximum 42 dieren.

Het talud van Rijksweg 61 werd gemaaid op 6 oktober 1977 en 15 juni 1978. De Sasdijk werd gemaaid op 24 juni 1978.

Verstoring en vervuiling

Van 24 april tot 1 mei werd er een knalbus gebruikt op het bouwland ten zuiden van de kreek. Van vuil storten was er in feite geen sprake. Kantbranden gebeurde langs de Rijkswaterleiding in oktober 1977 en september 1978. Verder gelukkig geen branden. De oostelijke zijde van het rietveld werd terug bespoten op 24 april. Kan dit in een beschermd gebied? Op 18 juli werd het aardappelloof bespoten, hetgeen met een dikke gele mist en veel stank gepaard ging.

Kleine werkzaamheden

Er werden geen nestkasten bijgeplaatst, evenmin werd er schelpengruis gestrooid. Nochtans is m.i. een technische ingreep op de strandplas nodig, wil men de Kleine Plevier en de Strandplevier terug als broedvogels. Op 15 augustus was de plas geheel dicht gegroeid. Op 8 december 1977 werden de wilgen langs het kreekstrand geknot. De vlotjes voor Visdief sloegen tijdens de najaarsstormen van 1977 diverse malen los. Deze werden weer vast gelegd. Diverse vlotjes zijn evenwel aan vernieuwing toe.

In oktober 1977 werd begonnen met het klaarmaken van een broedwand voor de Oeverwaluw langs de aanplantingen. Succes hebben we evenwel niet gehad.

III FAUNA EN FLORA

Vogels

In de periode 1 oktober 1977 – 30 september 1978 werden 125 soorten en ondersoorten waargenomen (waaronder een aantal door andere waarnemers), hetgeen het tweede hoogste aantal is gedurende 9 jaar. Bij de reeds 170 genoteerde soorten kwam er 7 nieuwe bij, nl.

Rode Wouw: een oude waarneming op 13 januari 1974 van een overvliegende vogel (archief De Steltkluut)

Rotgans: een adult exemplaar in zit op de strandplas op 24 februari 1978

Roodhalsgans: een exemplaar tussen Kolganzen op 29 december 1977

Kwak: een exemplaar op het kreekstrand 's avonds op 6 mei 1978

Zwartkop: een zingend exemplaar in de aanplantingen op 18 mei 1978

Bonte Vliegenvanger: 1 koppel op 3 juni 1978

Grauwe Kiekendief: 1 koppel op 3 juni 1978

1 vrouwtje op 10 juni 1978

1 koppel op 16 juni 1978 (M. & T.Ysebaert)

1 vrouwtje op 18 juni 1978 (M. & T.Ysebaert)

1 mannetje op 24 juni 1978

1 mannetje op 25 juni 1978 (M. & T.Ysebaert)

1 koppel op 28 juni 1978

1 wijfje op 5 juli 1978

1 wijfje op 13 augustus 1978 (M. & T.Ysebaert)

Dit brengt het totaal op 177 soorten. Daarenboven zag W.Van Laere in 1979 (zie zijn verslag) nog een Geoorde Fuut op 16 december 1979 en 3 Grauwe Klauwieren op 2 juni 1979. Hetgeen 179 soorten betekent op 10 jaar inventarisatie!

Ook het broedseizoen verliep heel goed. Er waren 54 soorten broedvogel, hetgeen het hoogste aantal betekent in 9 jaar. Het totaal aantal paren was iets lager dan de voorgaande

jaren, nl. 161 paar. Er kwam een nieuwe soort bij, nl. de Roodborsttapuit. Hetgeen het totaal voor Zwartenhoek op 69 brengt! Een wel heel respectabel aantal.

Was het broedseizoen goed te noemen – op enkele uitzonderingen na – wat trouwens ook blijkt uit de toename bij een aantal rietbewonende soorten, dan was er qua doortrek heel weinig te zien. Opvallend was bvb. de afwezigheid van Oeverloper en Bontbekplevier, terwijl andere soorten hoogstens één of slechts enkele malen werden gezien. Ook Wulpen en ganzen waren minder honkvast tijdens de afgelopen periode.

Hebben in 1978 gebroed in Zwartenhoek

Jaarvogels: 24 soorten. Wilde Eend min.5 paar, Slobeend 2 paar, Tafeleend 1 paar, Bergeend 1 paar, Patrijs 2 paar, Fazant 2 paar, Waterral 1 paar, Waterhoen min.5 paar, Meerkoet min.5 paar, Kievit min.10 paar, Houtduif min.3 paar, Veldleeuwerik min.5 paar, Graspieper min.5 paar, Witte Kwikstaart 2 paar, Heggenmus 2 paar, Zanglijster min.2 paar, Merel min.4 paar; Baardmannetje min.4 paar, Rietgors min.10 paar, Groenling min.3 paar, Kneu min.10 paar, Huismus min.5 paar, Ringmus min.5 paar, Spreeuw min.2 paar.

Hebben niet gebroed in 1978: Wintertaling (laatst in 1977) en Watersnip (voor de eerste maal sinds het begin van het onderzoek).

Jaargasten: 1 soort. De Torenvalk broedde in de kast aan de Graaf Jansdijk (officieel de Rietganzendreef) en dit voor het eerst sinds 1973. De Ekster broedde niet (laatste in 1975).

Zomervogels: 18 soorten. Zomertaling 1 paar, Scholekster 2 paar, Grutto 5 paar, Tureluur 4 paar, Kemphaan 2(!) paar, Kluut 1 paar, Visdief 1 paar op vlotje (+ een vervolglegsel) (laatst in 1974), Tortelduif 3 paar, Koekoek 2 paar, Boerenzwaluw 1 paar, Gele Kwikstaart min.3 paar, Blauwborst 1 paar, Snor 2 paar, Grote Karekiet 1 paar, Kleine Karekiet min.8 paar, Bosrietzanger min.6 paar, Rietzanger min.6 paar, Grasmus 1 paar.

Hebben niet gebroed in 1978: Kleine Plevier en Strandplevier (beiden laatst in 1974), Huiszwaluw (laatst in 1976), Grauwe Gors (laatst in 1975). Vermoedelijk zal ook de Boerenzwaluw volgend jaar verdwenen zijn uit de stallingen landbouwer Den Hamer.

Wintergasten: 7 soorten. Dodaars 1 paar, Kuifeend 1 paar, Holenduif 1 paar in kast aan de slakkenfarm (laatst broedvogel in 1976), Winterkoning 2 paar, Koolmees 1 paar in kastje, Pimpelmees 2 paar in kastje, Vink 1 paar.

Hebben niet gebroed in 1978: Grote Lijster (laatst in 1974) en Zwarte Kraai (laatst in 1974).

Zeldzame vogels: 4 soorten. Bruine Kiekendief 1 paar, Roodborsttapuit 1 paar, Tuinfluiter 1 paar (laatst in 1976), Fitis 1 paar.

Hebben niet gebroed in 1978: Krakeend (laatst in 1977), Fuut (laatst in 1967), Knobbelzwaan (laatst in 1974), Steltkluut (laatst in 1972), Cetti's Zanger (laatst in 1976), Spotvogel (laatst in 1977).

Waargenomen soorten en ondersoorten 01.10.1977 – 31.12.1978

Jaarvogels: de Wilde eend was zeer regelmatig doch nooit talrijk. Uitzonderlijk 150 vogels (record) op 26 november 1977 op blank staande weiden. Op 5 augustus vogels in slag- en staartpenrui in graanvelden. De Wintertaling was regelmatig tot 4 mei tot max.500 exemplaren in november 1977, 110 in januari en 124 in februari (overstroomd weiland). Daarna terug vanaf 8 september. De Slobeend was regelmatig te zien tot eind mei (max.60 in november 1977 en 46 in december 1977). Daarna in de rest van 1978 zeer weinig te zien in kleine aantallen. De Tafeleend werd slechts viermaal gezien in de periode oktober 1977 – januari 1978. Daarna regelmatig tot 28 juni tot max.8 vogels. Daarna niet meer gezien. De Bergeend was regelmatig te zien tot 28 juni tot max.23 vogels in maart. Daarna slechts 1 vogel op 28 september en 2 vogels op 17 december 1978.

Voor de Patrijs (max.39), Fazant (max.24), Waterral (max.3), Waterhoen (max.25) en Meerkoet (max.117 op overstroomd weiland) geen bijzonderheden). De Kievit ontbrak geen enkele maal, tot max.800 in november, 1600 in december, 600 in januari, en 400 in februari 1978 in zit. De Watersnip was regelmatig tot 1 mei tot max.35 vogels in november en terug vanaf 11 augustus tot max.25 in september.

De Houtduif was regelmatig doch nooit in de bekende grote vluchten (max.130). Ook de Veldleeuwerik was zeer regelmatig tot max.160 in oktober 1977. Eerste zang op 24 februari. De Graspieper was regelmatig doch slechts eenmaal gezien in december 1977 en tweemaal in februari. Verder slechts eenmaal in november 1978 en niet in december 1978. Uitzonderlijk roestende groepjes (in totaal 80 ex.) op 10 oktober 1977. Witte Kwikstaart was minder regelmatig. Werd niet waargenomen in november en december (max.23 ex. in oktober 1977). Voor de Heggenmus geen bijzonderheden. De Zanglijster was vrij regelmatig tot max.27 ex. in oktober 1977. Voor de Merel geen bijzonderheden. Het Baardmannetje was vrij regelmatig; in maart en april slechts telkens één waarneming. Uitzonderlijk 82 ex. op 21 oktober 1977 en 54 ex. op 27 oktober 1977. Voor de Rietgors geen bijzonderheden (max.40 ex in september en oktober). De Groenling ontbrak in december en januari; nooit grote aantallen (max.22). De Kneu ontbrak in januari en december 1978. Max.100 vogels in september. Voor de Huismus geen bijzonderheden. Van de Ringmus een groep van 250 ex. op 2 oktober 1977; verder regelmatig. Voor de Spreeuw af en toe grote aantallen op trek (max.4000 in november en 1000 in oktober), terwijl af en toe vogels kwamen slapen in de aanplantingen. Uitzonderlijk 11.000 vogels slapend aldaar op 28 september 1978.

Jaargasten: de Blauwe Reiger werd gans de periode gezien, doch nooit talrijk. Eénmaal 9 ex. in september. De Torenavalk eveneens regelmatig, nooit meer dan 2 vogels. De Wulp verscheen op de slaapplaats – niet zo frekvent als vroeger – tot max.140 in oktober, 250 in november, 188 in december, 126 in januari, niet in februari, 166 in maart en 152 in april. Laatste datum 26 april. Daarna één waarneming van één vogel op 15 juli, en dan terug vrij regelmatig vanaf 5 september, tot max.184 in november en 217 in december op de slaapplaats. De Zilvermeeuw was regelmatig, met uitzondering van juli-september, tot max.60 in november, 52 in december en 43 in februari. De Kokmeeuw was regelmatig met soms slapen op blank staand weiland tot max.200 vogels in november 1977. Voor de Ekster geen bijzonderheden, behalve dat er wat nestbouw was in de aanplantingen.

Zomervogels: de Zomertaling was vrij regelmatig tussen 31 maart en 8 juli, nooit meer dan 4 vogels. De Scholekster bleef van 25 februari tot 5 augustus tot max.8 vogels in maart. De Kleine Plevier werd slechts viermaal waargenomen tussen 31 maart en 1 mei; slechts tweemaal 2 vogels. Van de Strandplevier slechts één (!) waarneming, nl. een koppel op 24 april. De Grutto was aanwezig van 24 februari tot 24 juli tot max.13 vogels. Uitzonderlijk een groep van 365 vogels op 8 april en 27 vogels op 24 juli. De Tureluur werd waargenomen tussen 26 maart en 11 augustus tot max.12 vogels in april. Van de Kempphaan een waarneming van 1 vogel op 26 november 1977. Verder aanwezig van 7 maart tot 21 mei tot max.17 vogels in april en 19 in mei. Nog 2 vogels op 28 juni 1978. De Kluut was aanwezig van 4 maart tot 24 juni, max.4 vogels, en dan eens 3 vogels op 24 juli 1978. De Visdief was aanwezig vanaf 24 april tot 11 augustus, tot max.4 vogels.

Tortelduif van 1 mei tot 28 september tot max.17 vogels in augustus. Zag nog 1 vogel op 10 oktober 1977. Van de Koekoek max.5 vogels met als uiterste data 24 april en 31 juli. Eén rossige vogel op 18 juli. De Boerenzwaluw werd nog gezien tot oktober 1977. Daarna terug regelmatig tussen 19 april en 29 september tot max.60 vogels in mei en 80 in september. Van de Huiszwaluw nog 6 vogels op 2 oktober 1977 en daarna terug tussen 28 april en 29 september, tot max.60 vogels in september. Van de Gele Kwikstaart nog 3 waarnemingen tot max.17 vogels in oktober 1977 (laatste datum 10.10). Terug regelmatig tussen 8 april en 28 september tot max.26 vogels in september. De Blauwborst werd zeer weinig waargenomen, nl. tussen 31 maart en 28 mei, en dan weer 1 vogel op 11 augustus. Broedde op het kreekstrand.

Verdere aankomst- en vertrekdata :

Snor: 17 april en 5 augustus (max.3 vogels)

Grote Karekiet: 18 mei en 15 juli (max.3 vogels)

Kleine Karekiet: 4 mei en 8 september (max.15 vogels) en nog één vogel op 23 oktober 1978

Bosrietzanger: 18 mei en 11 augustus (max.20 vogels) en nog één vogel op 28 september

Rietzanger: 8 april (nieuwe vroegste datum voor het gebied) en 11 augustus (max.8 zingende vogels)

Grasmus: slechts waargenomen in mei (broedgeval)

De Grauwe Gors werd niet waargenomen!

Wintergasten: de Dodaars werd waargenomen in oktober en november 1977; daarna van januari tot juni en dan nog tweemaal in november 1978 (nooit meer dan twee vogels). De Smient noteerden we (vooral op blank staand weiland) van 3 november 1977 tot 17 april 1978 (max.350 in november, 150 in januari). Ontbrak in het najaar van 1978. Van de Pijlstaart een waarneming in november 1977, een in januari, twee in februari, een in maart en een in december 1978; max.4 vogels. Behalve de waarnemingen die betrekking hebben op het broedgeval, zagen we de Kuifeend slechts éénmaal in december 1977. We noteerden max.6 vogels. Van de Grote Zaagbek 7 waarnemingen tussen 26 november 1977 en 25 februari 1978 tot max.5 vogels. Grauwe Gans: 2 vogels in vlucht op 29 december 1977. De

Kolgans werd slechts af en toe slapend aangetroffen in Zwartenhoek – komt er wel nog grazen – tussen 8 december 1977 en 25 februari 1978, tot max.800 in december, 1136 in januari en 1500 grazers in maart. Terug vanaf 17 december 1978 (max.1800). De Rietgans werd slechts driemaal (!) gezien: 14 ex. in december 1977, 9 in februari en 53 in november 1978. De Blauwe Kiekendief was vrij regelmatig te zien tussen 26 november 1977 en 27 maart, max.4 vogels; daarna terug vanaf 4 december 1978. Het Bokje werd éénmaal gezien in oktober en november 1977, driemaal in april en op 10 mei 1978; max.4 vogels. Van de Bonte Strandloper max.4 vogels; gezien in maart, september, november en december. Voor de Stormmeeuw geen bijzonderheden.

Van de Holenduif – regelmatig gezien – éénmaal een groep van 28 vogels op 13 januari. De Oeverpieper was vrij regelmatig tussen 16 oktober en 31 maart, max.3 vogels, en opnieuw vanaf 16 oktober 1978 tot max.2 vogels. De Waterpieper noteerden we tussen 14 november en 31 maart tot max.5 vogels, en terug vanaf 16 november tot max.3 vogels. Voor de Winterkoning geen bijzonderheden (max.7 vogels). De Grote Lijster werd slechts 7 maal gezien – niet tijdens de zomer – tot max.2 vogels. De Kramsvogel bleef tot 27 maart (max.18 ex.) en was er terug op 28 november tot max.9 vogels. De Koperwiek arriveerde op 2 oktober en vertrok op 2 maart (max.36 vogels). Daarna terug vanaf 9 november 1978 tot max.28 ex. De Roodborst bleef tot 2 maart tot max.4 vogels; dan 1 vogel op 10 mei, en terug regelmatig vanaf 16 oktober 1978 tot max.5 vogels. Mag misschien nog als broedvogel verwacht worden. De Koolmees (max.8 vogels) en de Pimpelmees (max.14 vogels) gaven geen bijzonderheden. De Vink was onregelmatig te zien. Op 16 oktober trek van 45 ex. De Keep werd alles samen 7 maal gezien in oktober, november, december en februari tot max.4 vogels. De Zwarte Kraai werd gans de afgelopen periode genoteerd tot max.8 vogels. De Bonte Kraai was er tussen 3 november en 2 maart tot max. 16 vogels, en opnieuw vanaf 4 december 1978 tot max.8 ex. De Roek zagen we regelmatig tussen 10 oktober en 13 maart tot max.27 in oktober, 12 in november, 17 in december, 5 in januari, 26 in februari en 26 in maart. Daarna terug vanaf 16 oktober 1978 tot max.3 vogels. De Kauw arriveerde (vooral slaaptrek) op 21 oktober en vertrok op 7 maart (max.46 in december), daarna tweemaal vanaf 21 november 1978.

Zomergasten: van de Gierzwaluw zoals steeds weinig waarnemingen (!) max.6 vogels. Ook de Oeverzwaluw werd slechts 10 maal gezien tussen 28 april en 24 augustus tot max.35 in mei en 40 in augustus.

Doortrekkers: zoals reeds eerder gesteld een zeer flauw seizoen; vermoedelijke oorzaak is de dichtgegroeide strandplas in het najaar. De Goudplevier (altifrons) was regelmatig nog te zien tot 26 januari tot max.110 vogels in november en 200 in december. Daarna nog 2 waarnemingen in maart en een in april. Vervolgens onregelmatig tussen 11 augustus en 28 november 1978 tot max.40 vogels. Witgatje één waarneming van 1 vogel op 29 september. Bosruiter: één waarneming van 1 vogel op 10 mei. Zwarte Ruit: 1 vogel op 17 oktober en 26 november 1977, 3 februari en 13 maart. Zesmaal in april en tweemaal in mei. Groenpootruiter: 1 vogel op 24 april en 1 mei. De Bontbekplevier en de Oeverloper werden niet waargenomen!

Zeldzame vogels: de Fuut (max.2 vogels) werd viermaal gezien tussen 6 april en 3 juni. Roerdomp 1 vogel op 4 maart (G.Van Avermaet). Kleine Rietgans 12 vogels in vlucht op 12 februari. Knobbelzwaan: tweemaal genoteerd in november 1977 en driemaal in oktober 1978. Wilde Zwaan: 1 vogel in vlucht op 26 november 1977. Kleine Zwaan: 2 ad. en 4 onvolw. op 26 en 27 november 1977, 8 ad. op 2 januari (telkens op overstroomd weiland), 13 ad. en 8 onvolw. op 13 januari en 1 ad. en 3 onvolw. op 15 januari. Buizerd: drie waarnemingen uit oktober, november en december. Van de Ruigpootbuizerd een waarneming van een vogel in zit op 3 november 1977. Een wijfje Sperwer sloeg een prooi in het rietveld op 27 maart. De Bruine Kiekendief bleef nog tot 6 oktober 1977. Kwam dan terug op 19 maart om te broeden, en bleef tot eind september 1978. Dan de eerste winterwaarneming van het gebied van een mannetje op 17 december 1978. Het Smelleken werd zesmaal (toename) gezien tijdens de wintermaanden. De Porseleinhoen werd gezien op 21 oktober en 20 november 1977. De Houtsnip werd zesmaal (toename) gezien in de wintermaanden. Van de Regenwulp twee waarnemingen van vliegende vogels in april 1978. Kleine Mantelmeeuw (intermedius) 3 waarnemingen uit november-december 1977. Op 26 april 1978 noteerden we 3 Zwarte Sterns op doortrek.

Voor de Turkse Tortel geen bijzonderheden, wel een toename van het aantal waarnemingen (13 waarnemingen). Een Ransuil zagen we op 27 oktober 1977 en 4 december 1978. Een Ijsvogel langs de Rijkswaterleiding op 2 oktober 1977 en een Grote Bonte Specht in februari en maart 1978. Een Boompieper op trek zagen we op 6 september 1978, en een Tapuit op 24 april en 1 mei; en zelfs 3 van deze laatste op 18 mei en 8 september. De Roodborsttapuit noteerden we van 26 maart tot 26 juli tot max.3 vogels (broedgeval). Een wijfje van het Paapje zagen we op 6 oktober 1977. De Cetti's Zanger bleef zingen tot 2 maart 1978. Dan plots weer een waarneming van een vogel op 3 juni, en dan niets meer. Mogelijks is de soort uit Zwartenhoek verdwenen. Van de Spotvogel 3 waarnemingen van een zingende vogel in mei en juni. Voor de Tuinfluiter geen bijzonderheden. Van de Fitis een afzonderlijke waarneming op 8 september. De Tjiftjaf werd tweemaal gehoord in maart. Van de Putter drie waarnemingen uit maart, augustus en november, nooit meer dan 1 vogel. Van de Vlaamse Gaai 6 noordwest vliegende vogels op 28 mei 1978.

Werden niet waargenomen: Kuifduiker, Aalscholver, Purperreiger, Woudaapje, Lepelaar, Flamingo, Blauwvleugeltaling, Krakeend, Brilduiker, Brandgans, Visarend, Boomvalk, Rode Wouw, Kraanvogel, Zilverplevier, Goudplevier (apricaria), Steenloper, Poelsnip, Rossen Grutto, Kanoetstrandloper, Kleine Strandloper, Drieteenstrandloper, Steltkluut, Grauwe Franjepoot, Grote Mantelmeeuw, Kleine Mantelmeeuw (graellsii), Kleine Mantelmeeuw (fuscus), Dwergmeeuw, Kerkuil, Steenuil, Velduil, Nachtzwaluw, Hop, Kuifleeuwerik, Boomleeuwerik, Grote Gele Kwikstaart, Gele Kwikstaart (flavissima), Klapekster, Beflijster, Gekraagde Roodstaart, Sprinkhaanrietzanger, Braamsluiper, Goudhaantje, Matkop, Staartmees, Geelgors, Sijs, Frater, Wielewaal.

Besluit: als broedgebied blijft Zwartenhoek een van de waardevolle gebieden in oostelijk Zeeuws-Vlaanderen. De schommelingen die er in de loop der jaren optreden zijn vermoedelijk voor het grootste deel als normaal te aanzien. Als pleisterplaats voor doortrekkers en wintergasten is het gebied mogelijks van minder betekenis geworden,

hoewel men ook hier voorzichtig moet zijn met uitspraken. Het gebied werd in de afgelopen periode 90 maal geïnventariseerd.

Verdere natuurwetenschappelijke gegevens

De flora noch de zwammen werden verder onderzocht. Op 6 oktober 1977 noteerden we nog 2 exemplaren van de Kleine Vos, en het eerste Koolwitje zagen we op 1 mei 1978. Op 26 november zagen we nog 3 Bruine Kikkers. We hoorden het kwaken van de Groene Kikker op 10 juni 1978. Hazen, Konijnen en de Mol zagen we geregeld. Een Wezel werd waargenomen op 5 september 1978. Op 21 oktober 1977 bleken twee nestkastjes voor de Matkop bewoond te zijn door de Bosspitsmuis. Op diezelfde datum vonden we ook een nest van de Muskusrat in het rietveld.

IV BEHEER

Zoals we reeds schreven was er van beheer geen sprake. In onze vorige rapporten hebben we noodzaak hiervan reeds genoeg beklemtoond. Ook hebben we onze eigen visie in verband met het te volgen beheer reeds voldoende uiteen gezet (zie hiervoor het derde verslag pag10). In het kort kunnen we hier nog eens stellen dat men vooral oog zal moeten hebben voor die aspecten waarin Zwartenhoek, ornithologisch een unieke plaats bekleedt. Het gebied kan in feite aanzien worden als een soort relictgebied van de Watersnip, Kemphaan, Zomertaling e.d. Dat de Fitis of de Meerkoet niet meer zou broeden brengt geen waardevermindering mee voor het gebied, maar het verdwijnen van de Snor of de Kemphaan is veel erger. Niet enkel voor het gebied, maar voor de soort evenzeer. Ook als ganzengebied kan Zwartenhoek nog veel aan waarde winnen. Hier zal vooral de faktor rust van groot belang zijn. Waarom gewoon de jacht tijdens het ganzenseizoen in Zwartenhoek niet verbieden.

Ook landschappelijk is Zwartenhoek zeer waardevol. De lage drassige, enigszins zilte en uitgestrekte weiden zouden door geen enkele ingreep meer mogen aangetast worden. Het vrij grote rietveld met kreek vraagt ook bijzondere aandacht. Verlanding is zeker uit den boze. Bovenal is de rust van zeer groot belang. Het gebied ligt al zò strak ingebed in het kultuurlandschap dat streng de hand zou moeten gehouden worden aan rustversturende elementen (tractoren, spuiten, branden, jagen, ongewenste bezoekers).

V BESLUIT

Toen in 1970 werd begonnen met het inventariseren van Zwartenhoek waren de voornaamste redenen: vergaren van kennis en het verzamelen van informatie t..b.v. degene die het aanbelangt (o.m. De Steltkluut). Gaandeweg kwam daar ook bij het beschermen van

een bijzonder waardevol gebied. Velen hebben mij hierin bijgestaan. Al hun namen opsommen zou onbegonnen werk zijn doch ik ben hen er nog steeds zeer dankbaar voor. Zwartenhoek heeft velen onder ons geplezierd; anderen waren minder gelukkig met de 'publiciteit' rond het gebied. Wanneer zoals in dit geval, het gebied beschermd wordt zie velen ons als de winnaars. Men vergeet echter dat niet wij de winnaars zijn, doch het milieu. In het geval van Zwartenhoek gaat het zelfs maar om een papieren bescherming. Het is te hopen dat moest het ooit tot een tweede inventarisatieronde komen, het gebied niet in waarde is gedaald, door een gebrek aan slagkracht vanwege diegene die het nu onder hun bescherming hebben genomen.

Gent, 21 april 1983

Franklin L.L. TOMBEUR

Postbus 616

9000-GENT België